

Міністерство освіти і науки України

Національний технічний університет України

“Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського”

Факультет інформатики та обчислювальної техніки

Кафедра інформатики та програмної інженерії

Комп’ютерний практикум №1

Моделювання систем

Тема: Перевірка генератора випадкових чисел на відповідність закону розподілу

Виконав

студент групи ІП-11:

Панченко С. В.

Перевірив:

Стеценко І.В.

Київ 2024

ЗМІСТ

1 Мета лабораторної роботи.....6

2 Завдання.....7

3 Виконання.....8

Висновок.....14

ДОДАТОК А ТЕКСТИ ПРОГРАМНОГО КОДУ.....16

1 МЕТА ЛАБОРАТОРНОЇ РОБОТИ

Дослідити та перевірити різні методи генерації випадкових чисел на відповідність заданим законам розподілу шляхом статистичного аналізу та застосування критерію згоди χ^2 .

2 ЗАВДАННЯ

- ✓ Згенерувати 10000 випадкових чисел трьома вказаними нижче способами. **45 балів.**

- Згенерувати випадкове число за формулою $x_i = -\frac{1}{\lambda} \ln \xi_i$, де ξ_i - випадкове число, рівномірно розподілене в інтервалі (0;1). Числа ξ_i можна створювати за допомогою вбудованого в мову програмування генератора випадкових чисел. Перевірити на відповідність експоненційному закону розподілу $F(x) = 1 - e^{-\lambda x}$. Перевірку зробити при різних значеннях λ .
- Згенерувати випадкове число за формулами:

$$x_i = \sigma \mu_i + a$$

$$\mu_i = \sum_{j=1}^{12} \xi_j - 6,$$

де ξ_i - випадкове число, рівномірно розподілене в інтервалі (0;1). Числа ξ_i можна створювати за допомогою вбудованого в мову програмування генератора випадкових чисел. Перевірити на відповідність нормальному закону розподілу:

$$f(x) = \frac{1}{\sigma\sqrt{2\pi}} \exp\left(-\frac{(x-a)^2}{2\sigma^2}\right).$$

Перевірку зробити при різних значеннях a і σ .

- Згенерувати випадкове число за формулою $z_{i+1} = az_i \pmod{c}$, $x_{i+1} = z_{i+1} / c$, де $a=5^{13}$, $c=2^{31}$. Перевірити на відповідність рівномірному закону розподілу в інтервалі (0;1). Перевірку зробити при різних значеннях параметрів a і c .
- ✓ Для кожного побудованого генератора випадкових чисел побудувати гістограму частот, знайти середнє і дисперсію цих випадкових чисел. По виду гістограми частот визначити вид закону розподілу. **20 балів.**
- ✓ Відповідність заданому закону розподілу перевірити за допомогою критерію згоди χ^2 . **30 балів**
- ✓ Зробити висновки щодо запропонованих способів генерування випадкових величин. **5 балів**

3 ВИКОНАННЯ

Наведемо нижче результати виконання програми для різних параметрів:

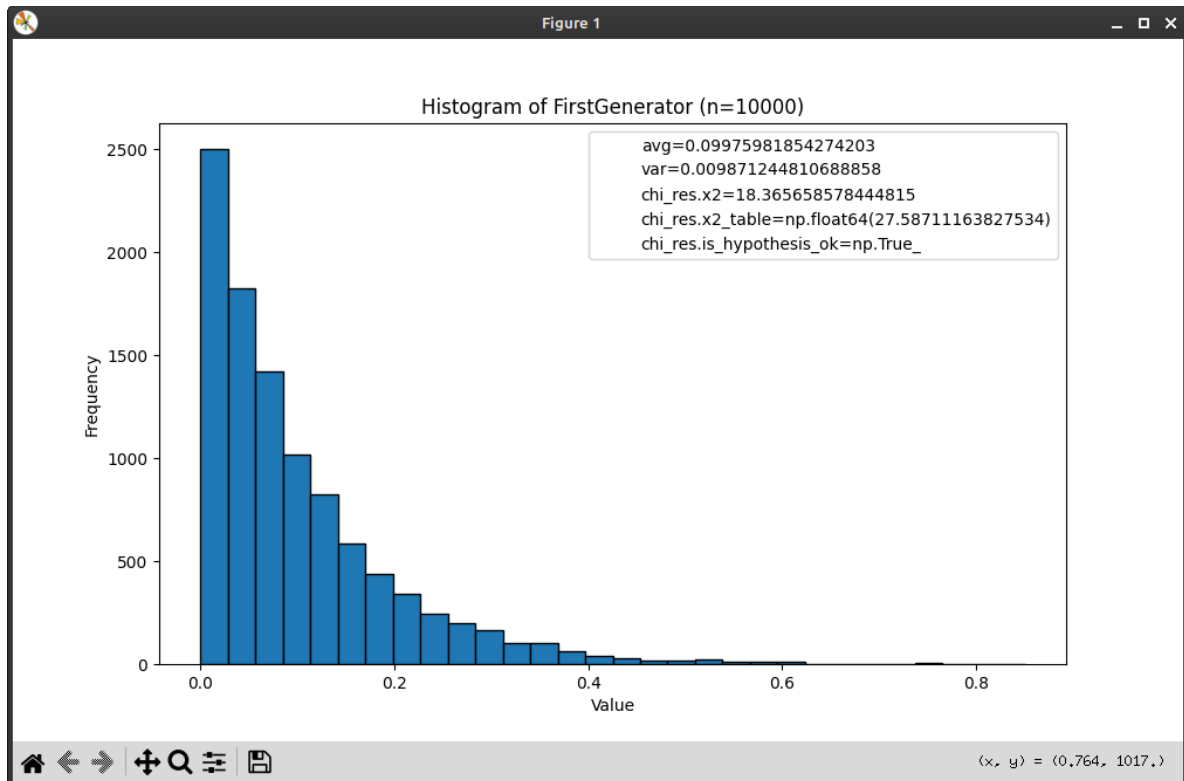

Рисунок 3.1 — Перший генератор, $\lambda = 10$

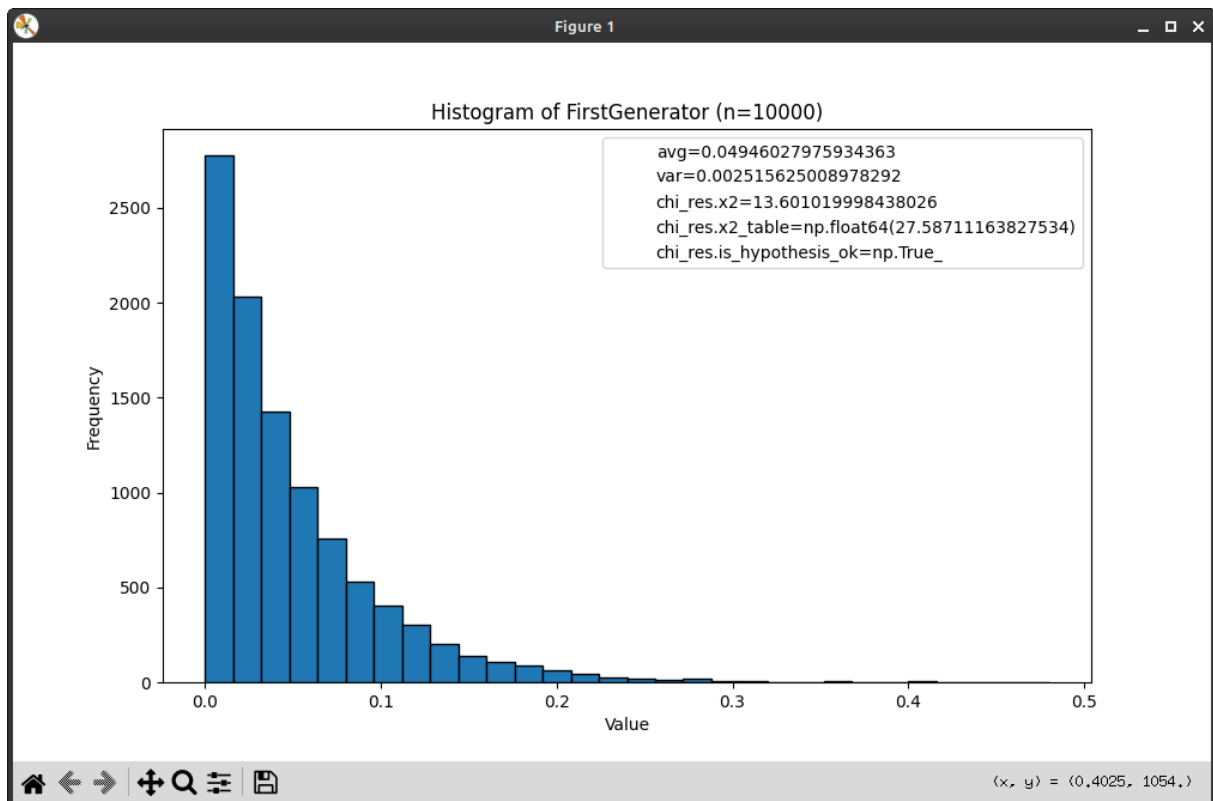

Рисунок 3.2 — Перший генератор, $\lambda = 20$

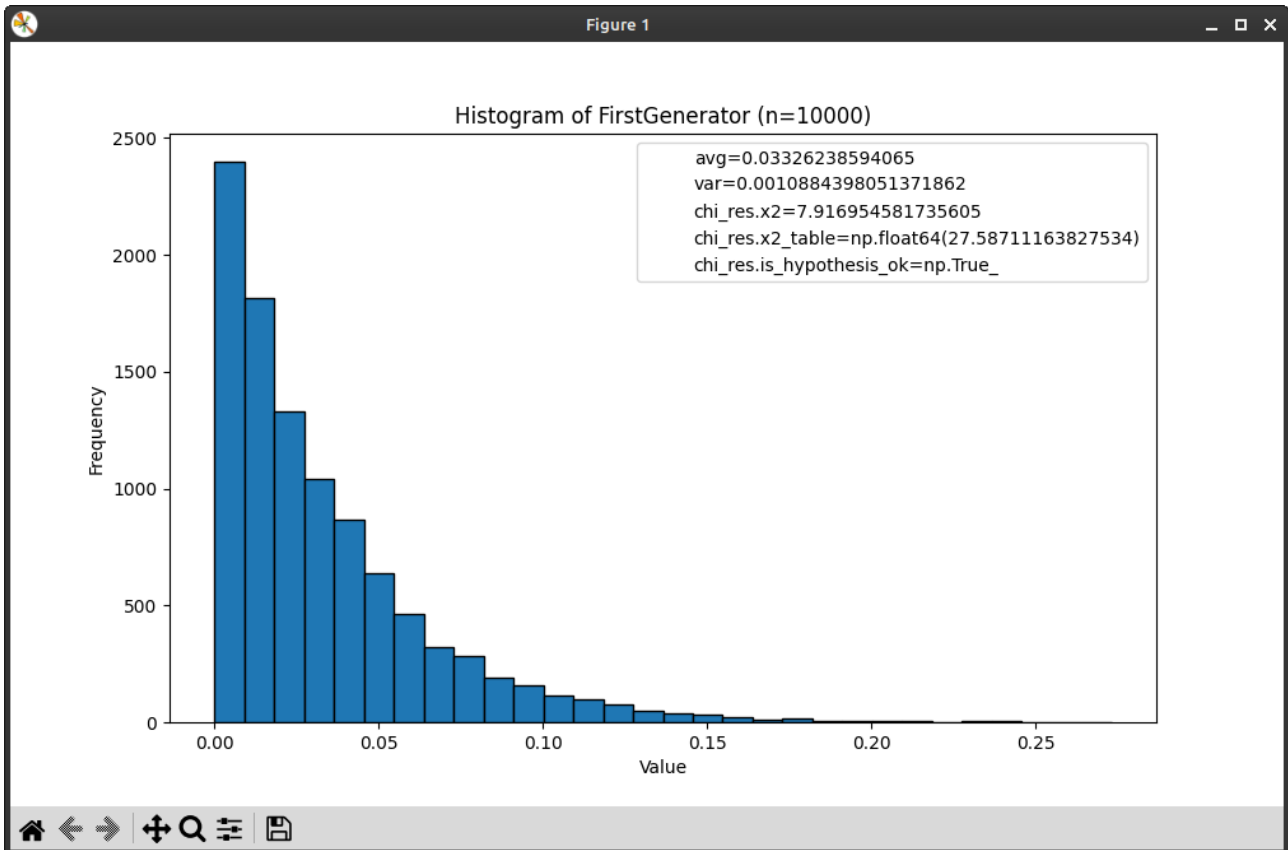

Рисунок 3.3 — Перший генератор, $\lambda = 30$

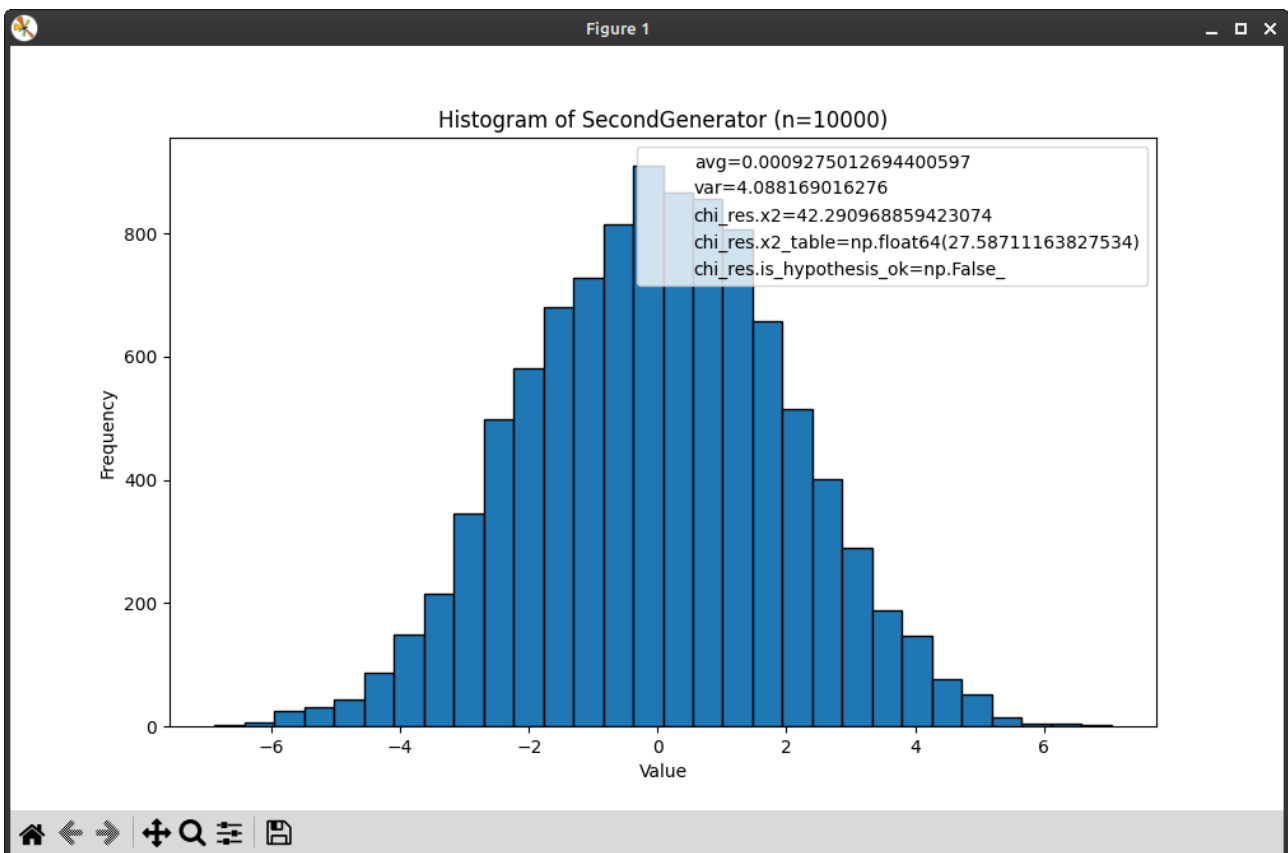

Рисунок 3.4 — Другий генератор, $\alpha = 0$, $\sigma = 2$

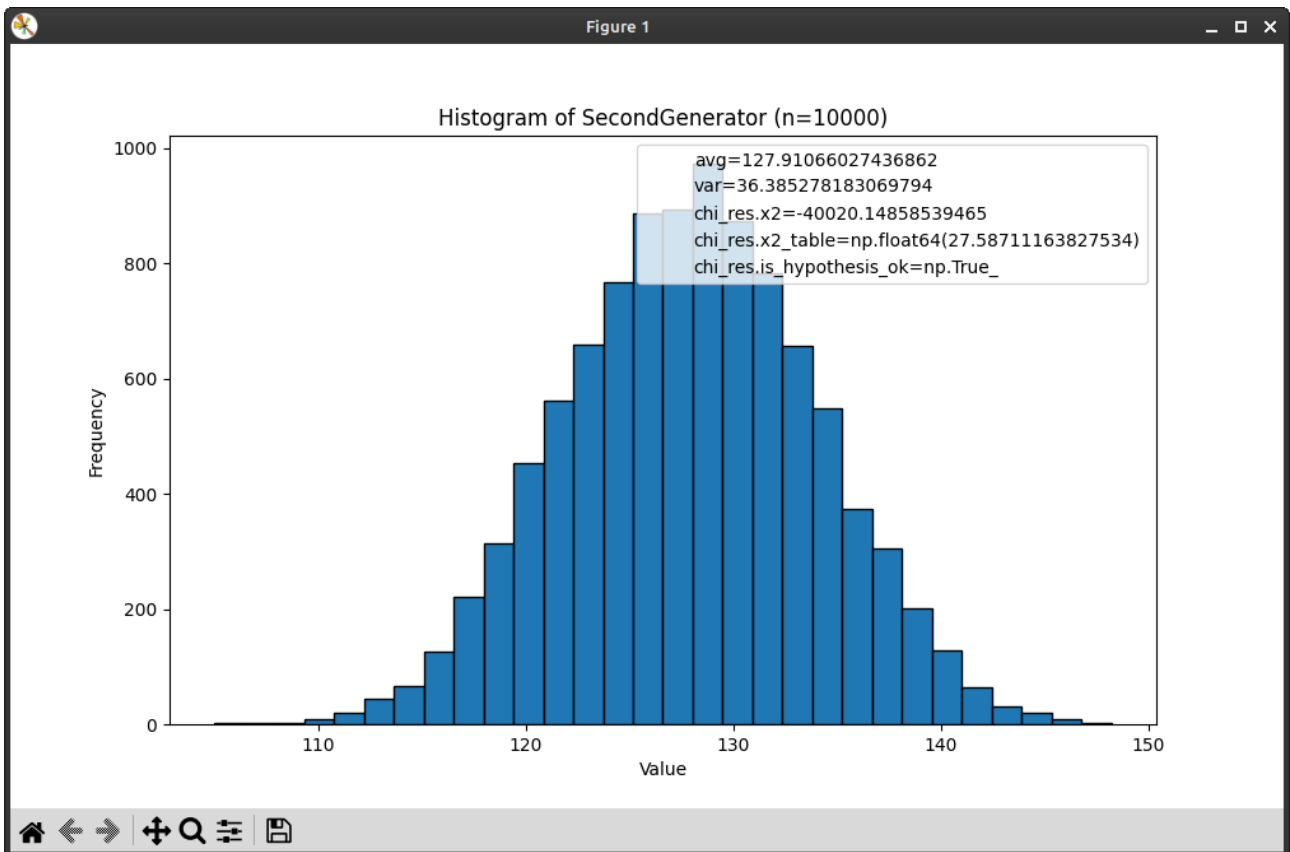

Рисунок 3.5 — Другой генератор, $\alpha = 128$, $\sigma = -6$

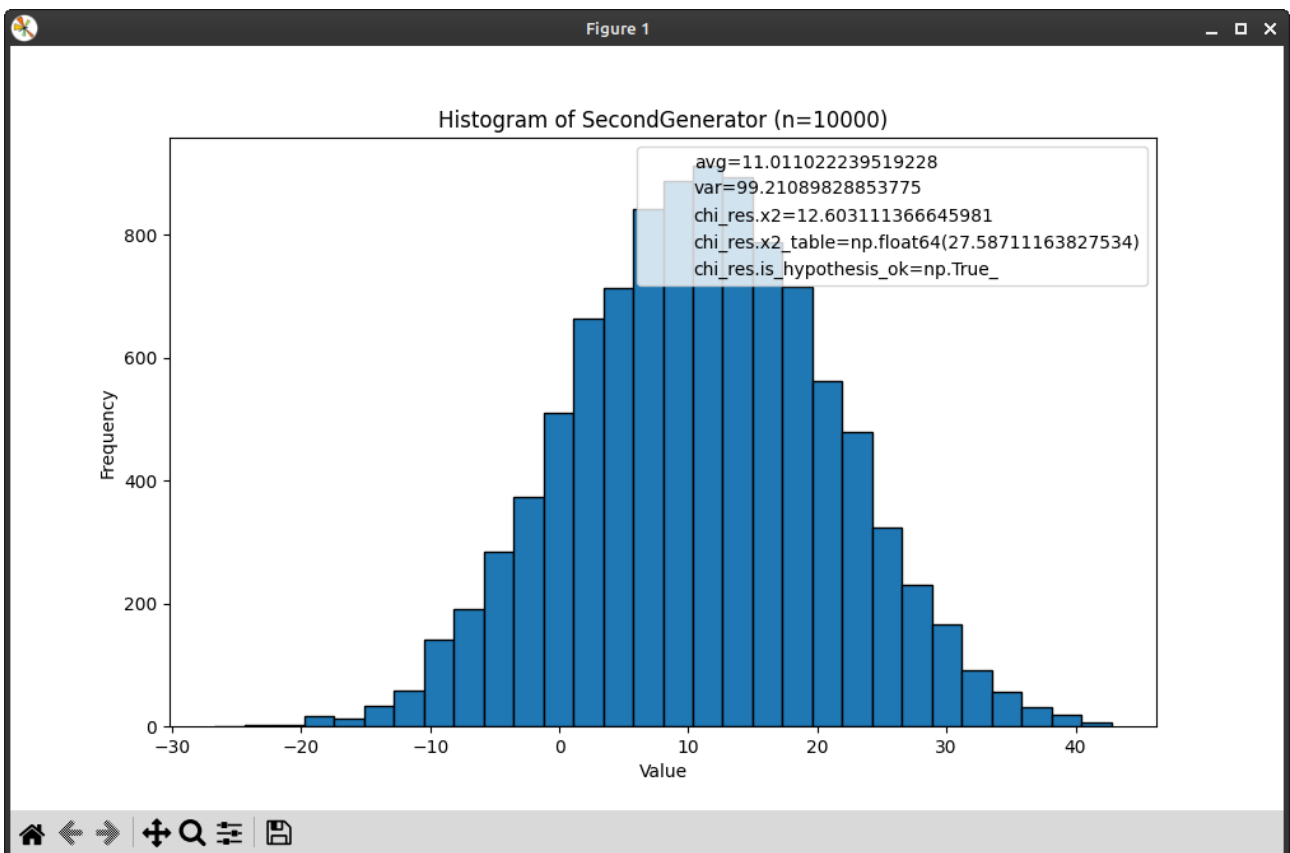

Рисунок 3.6 — Другой генератор, $\alpha = 11$, $\sigma = 10$

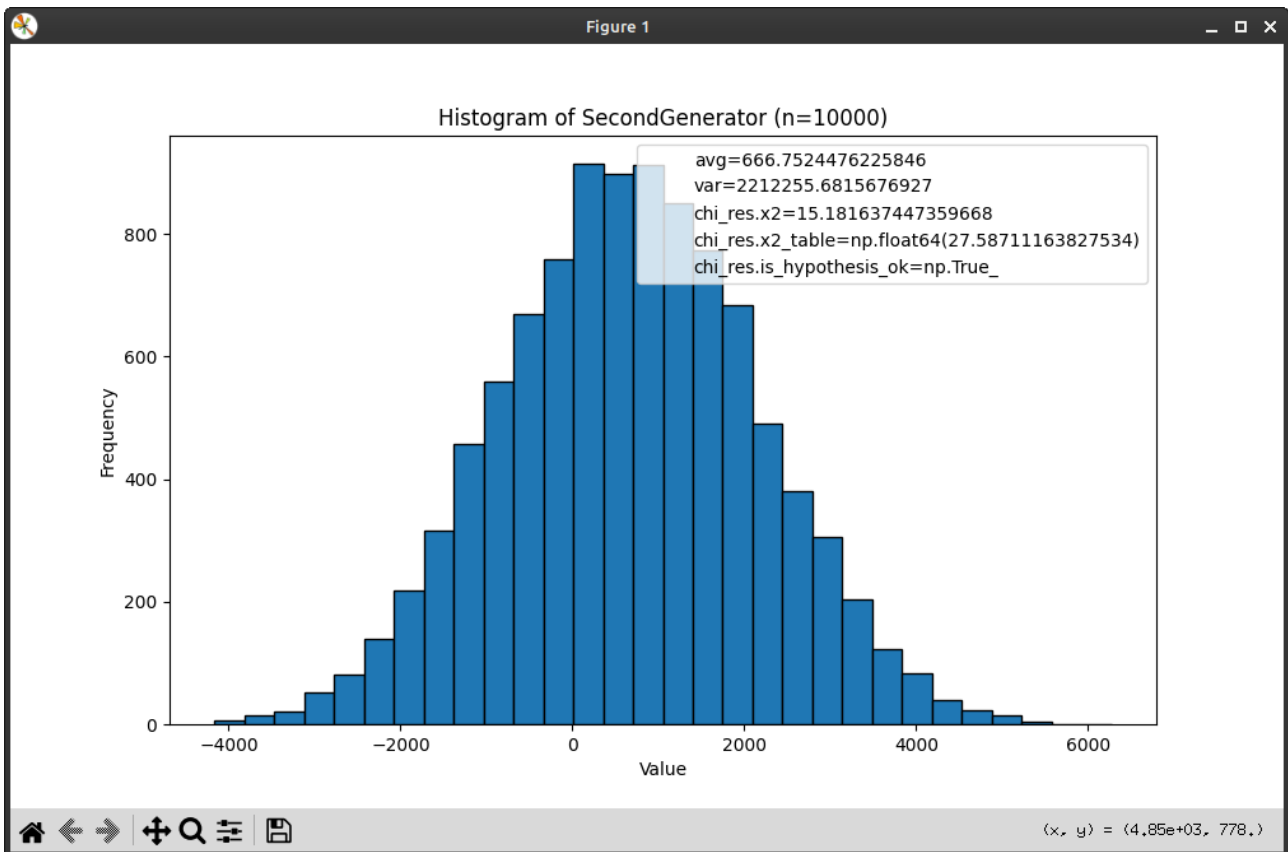

Рисунок 3.7 — Другой генератор, alpha = 674, sigma = 1478

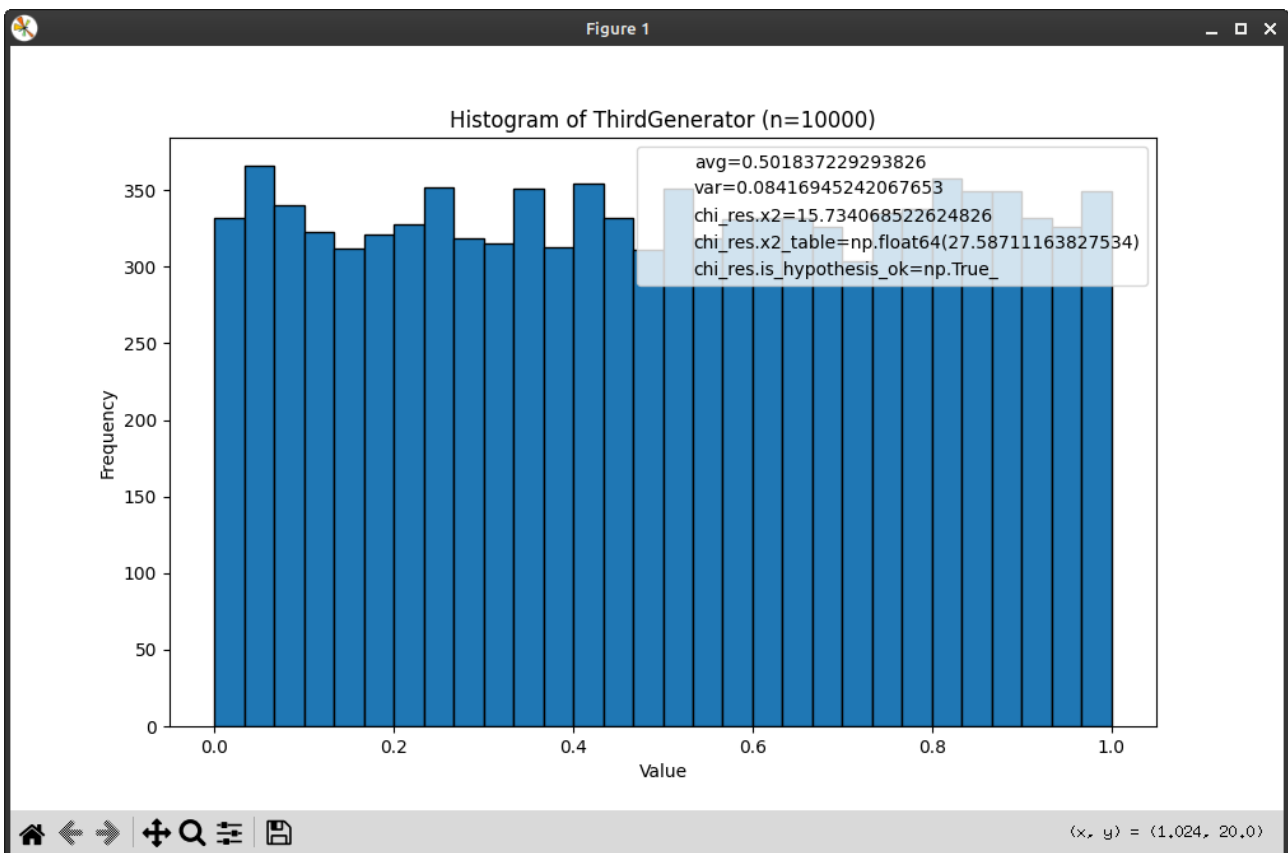

Рисунок 3.8 — Другой генератор, a = 5¹³, c = 2³¹

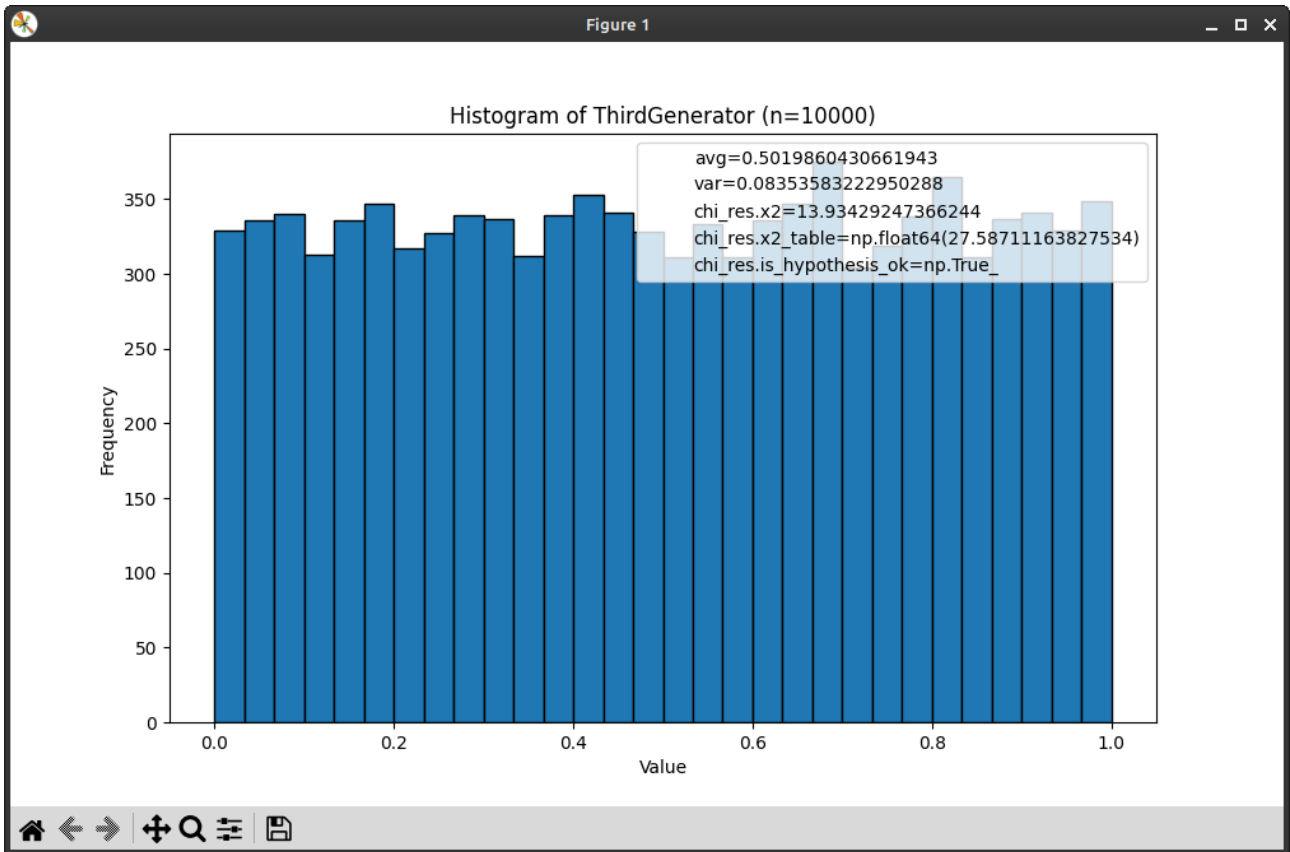

Рисунок 3.9 — Другой генератор, $a = 2^{31}$, $c = 5^{13}$

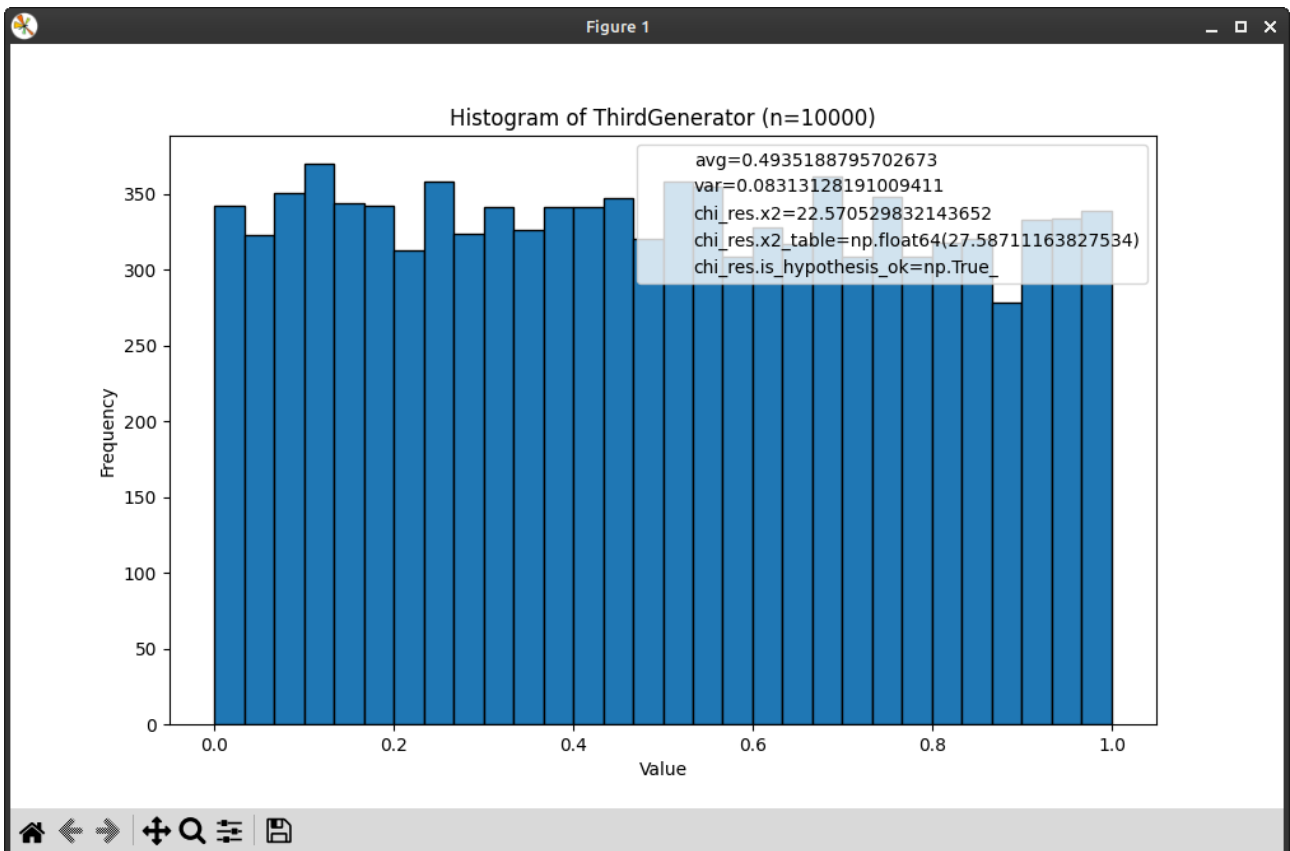

Рисунок 3.10 — Другой генератор, $a = 2^4$, $c = 6^{13}$

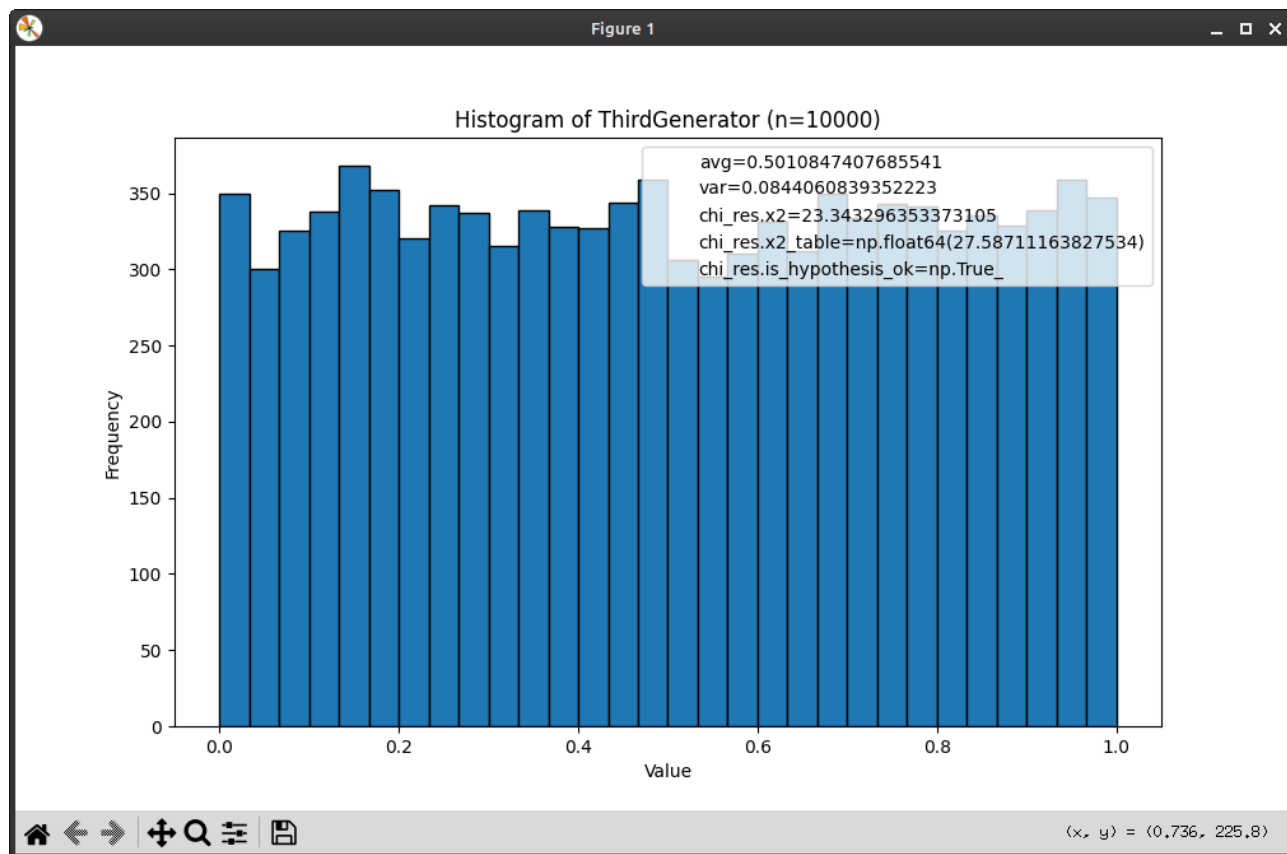

Рисунок 3.11 — Другой генератор, $a = 4^7$, $c = 7^9$

ВИСНОВОК

У ході виконання лабораторної роботи було досліджено три різні методи генерації випадкових чисел та проведено їх аналіз:

1. Генерація чисел з експоненційним розподілом:

- Використано формулу: $y = -1/\lambda * \ln(1 - x)$
- Перевірено відповідність експоненційному закону розподілу при різних значеннях λ
- Побудовано гістограму частот, обчислено середнє та дисперсію

2. Генерація чисел з нормальним розподілом:

- Використано метод Бокса-Мюллера
- Перевірено відповідність нормальному закону розподілу при різних значеннях μ і σ
- Побудовано гістограму частот, обчислено середнє та дисперсію

3. Генерація чисел з рівномірним розподілом:

- Використано лінійний конгруентний метод: $x[n+1] = (a * x[n] + c) \bmod m$
- Перевірено відповідність рівномірному закону розподілу в інтервалі $(0;1)$
- Проаналізовано вплив параметрів a і c на якість генерації
- Побудовано гістограму частот, обчислено середнє та дисперсію

Для кожного методу було проведено статистичний аналіз:

- Побудова гістограм частот дозволила візуально оцінити відповідність згенерованих чисел теоретичним розподілам
- Обчислення середнього та дисперсії дало кількісну характеристику отриманих вибірок

- Застосування критерію χ^2 (хі-квадрат) дозволило формально перевірити відповідність емпіричних даних теоретичним розподілам

Загалом, лабораторна робота продемонструвала важливість правильного вибору методу генерації випадкових чисел залежно від бажаного розподілу та необхідність ретельної перевірки отриманих результатів статистичними методами.

ДОДАТОК А ТЕКСТИ ПРОГРАМНОГО КОДУ

Тексти програмного коду
(Найменування програми (документа))

Жорсткий диск
(Вид носія даних)

(Обсяг програми (документа), арк.)

Студента групи ІП-11 4 курсу
Панченка С. В

```

import math
import attr
import random
import numpy as np
import matplotlib.pyplot as plt
from typing import TypeAlias, Callable, Protocol
from scipy import stats

```

```

IntegralFunc: TypeAlias = Callable[[float, float], float]

```

```

@attr.frozen

```

```

class FirstGenerator:

```

```

    lam: float

```

```

    def generate_number(self) -> float:

```

```

        return (-1 / self.lam) * math.log(random.random())

```

```

    def calculate_distribution(self, x: float) -> float:

```

```

        return 1 - math.exp(-self.lam * x)

```

```

@attr.frozen

```

```

class SecondGenerator:

```

```

    alpha: float

```

```

    sigma: float

```

```

    def generate_number(self) -> float:

```

```

        u = sum([random.random() for _ in range(1, 13)]) - 6

```

```

        return self.sigma * u + self.alpha

```

```

    def calculate_distribution(self, x: float) -> float:

```

```

        return ( 1 + math.erf((x - self.alpha)/(math.sqrt(2) * self.sigma))) / 2

```

@attr.mutable

class ThirdGenerator:

    a: float

    c: float

    z: float = attr.field(factory=random.random)

    def generate_number(self) -> float:

        self.z = math.fmod(self.a * self.z, self.c)

        return self.z / self.c

    def calculate_distribution(self, x: float) -> float:

        if x < 0:

            return 0

        elif x > 1:

            return 1

        else:

            return x

class GeneratorProtocol(Protocol):

    def generate_number(self) -> float:

        ...

    def calculate_distribution(self, x: float) -> float:

        ...

@attr.frozen

class CalcCountsInIntervalResult:

    data: list[int]

    interval_size: float

```

def calc_counts_in_interval(
    numbers: list[float],
    interval_count: np.uint32
) -> CalcCountsInIntervalResult:
    min_val = min(numbers)
    max_val = max(numbers)
    interval_size = float((max_val - min_val) / interval_count)
    counts_in_interval = [0 for _ in numbers]
    for number in numbers:
        index = int((number - min_val) / interval_size)
        if number == max_val:
            index -= 1
        counts_in_interval[index] += 1
    return CalcCountsInIntervalResult(counts_in_interval, interval_size)

```

```

class CalculateDistributionProtocol(Protocol):
    def calculate_distribution(self, x: float) -> float:
        ...

```

```

def calc_chi_value(
    calculate_distribution: Callable[[float], float],
    numbers: list[float],
    interval_count: np.uint32
):
    counts_in_interval = calc_counts_in_interval(numbers, interval_count)
    min_val = min(numbers)

    x2 = 0
    count_in_interval = 0
    left_index = 0

```



```

for i in range(interval_count):
    count_in_interval += counts_in_interval.data[i]
    if count_in_interval < 5 and i != interval_count - 1:
        continue

    left = min_val + counts_in_interval.interval_size * left_index
    right = min_val + counts_in_interval.interval_size * (i + 1)
    expected_count = len(numbers) * (calculate_distribution(right) -
calculate_distribution(left))

    x2 += (count_in_interval - expected_count) ** 2 / expected_count

    left_index = i + 1
    count_in_interval = 0
return x2

@attr.frozen
class CheckChiValueRes:
    x2: float
    x2_table: float
    is_hypothesis_ok: bool

def check_chi_value(
    calculate_distribution: Callable[[float], float],
    numbers: list[float],
    interval_count: np.uint32,
    significance_level: float
) -> CheckChiValueRes:
    x2 = calc_chi_value(calculate_distribution, numbers, interval_count)
    degrees_of_freedom = interval_count - 1 - 2
    x2_table: float = stats.chi2.ppf(1 - significance_level, degrees_of_freedom) #type:

```

ignore

```
return CheckChiValueRes(x2, x2_table, x2 < x2_table)
```

```
def calc_average(numbers: list[float]) -> float:
```

```
    return sum(numbers) / len(numbers)
```

```
def calc_variance(numbers: list[float]) -> float:
```

```
    avg = calc_average(numbers)
```

```
    return sum([math.pow(x - avg, 2) for x in numbers]) / len(numbers)
```

```
def write_to_legend(message: str) -> None:
```

```
    plt.plot([], [], ' ', label=message) # type: ignore
```

```
def analyze_generator(
```

```
    generator: GeneratorProtocol,
```

```
    number_count: np.uint32,
```

```
    interval_count: np.uint32,
```

```
    significance_level: float
```

```
) -> None:
```

```
    numbers = [generator.generate_number() for _ in range(number_count)]
```

```
    avg = calc_average(numbers)
```

```
    var = calc_variance(numbers)
```

```
        chi_res = check_chi_value(generator.calculate_distribution, numbers,
interval_count, significance_level)
```

```
    plt.figure(figsize=(10, 6)) # type: ignore
```

```
    plt.hist(numbers, bins=30, edgecolor='black') # type: ignore
```

```
    plt.title(f'Histogram of {generator.__class__.__name__} (n={number_count})') #
```

```
type: ignore
```

```
    plt.xlabel('Value') #type: ignore
```

```
plt.ylabel('Frequency') #type: ignore
```

```
write_to_legend(f'{avg=}')

```

```
write_to_legend(f'{var=}')

```

```
write_to_legend(f'{chi_res.x2=}')

```

```
write_to_legend(f'{chi_res.x2_table=}')

```

```
write_to_legend(f'{chi_res.is_hypothesis_ok=}')

```

```
plt.legend(loc='upper right') # type: ignore
```

```
plt.show() #type: ignore
```

```
def main() -> None:
```

```
    number_count = np.uint32(10000)
```

```
    interval_count = np.uint32(20)
```

```
    significance_level = 0.05
```

```
    generators: list[GeneratorProtocol] = [
```

```
        FirstGenerator(10),
```

```
        FirstGenerator(20),
```

```
        FirstGenerator(30),
```

```
        SecondGenerator(0, 2),
```

```
        SecondGenerator(128, -6),
```

```
        SecondGenerator(11, 10),
```

```
        SecondGenerator(674, 1478),
```

```
        ThirdGenerator(5 ** 13, 2 ** 31),
```

```
        ThirdGenerator(2 ** 31, 5 ** 13),
```

```
        ThirdGenerator(3 ** 4, 6 ** 13),
```

```
        ThirdGenerator(4 ** 7, 7 ** 9),
```

```
    ]
```

```
for gen in generators:
```

```
    analyze_generator(gen, number_count, interval_count, significance_level)
```

```
if __name__ == '__main__':
```

```
    main()
```